

Den 2. april 1872 udkom ugebladet "Socialisten" som dagblad. I den anledning og med planer om indkaldelse af en kongres skrev (formentlig) Louis Pio en længere artikel med forslag til program. I artiklen skelner Pio både mellem principielle og langsigtede mål, samt umiddelbare reformer der bør arbejdes for at nå.

PROGRAM

Med vor Titel, vor hidtilværende Virksomhed og vort nære Forhold til Bestræbelserne i andre Lande for at udfri Arbejderne i By som paa Land af den utaalelige, trældomsagtige Tilstand, hvori Kapitalens Almagt har forsat dem, kunde det synes overflødigt nu paany at tale om vore Formaal; de maa jo staa tydeligt for Enhver, der har Kundskab om, hvad Socialisme vil sige. Vi tvivler heller ikke paa, at der er Mange, saavel i den "lavere" som i den "højere" Samfundsklasse, der ved den nys vakte Bevægelse er kommet til Eftertanke og har faaet Klarhed om, at Samfundsordenen lider af store Mangler, saa store, at det næsten ikke længere kan gaa at "sætte nye Lapper paa det gamle Klædebon". Det er derfor ikke til disse selvstændige og selvtænkende Meningsfæller, at vi idag henvender os; vi stoler uden videre paa dem som paa trofaste Forbundsfæller, og vi er overbevist om, at de ogsaa nærer Tillid til os, da vi ved med os selv, at vi har stræbt at fortjene den.

Derimod stiller det sig helt anderledes med *den store* Masse; den svinger frem og tilbage mellem de forskellige Partier, mellem Tiltro og Mistro, som Sivene for Vinden. Ligeoverfor den kan det ikke nytte at tro, at man kan holde op, naar man en, ti eller endog hundrede Gange aabent har vedkendt sig sine Grundsætninger. Der behøves blot en tilsvarende Anstrængelse fra Modstandernes Side, en Løgn, en Bagtalelse, den være nok saa haandgribelig, for at faa dem til at vakle, og vil man ikke have, at de rent skal svigte, saa er man nødt til at begynde Arbejdet forfra.

For disses Skyld, som stedse vil danne Flertallet af et Blads Abonnenter, maa vi altsaa idag atter gennemgaa vore Fordringer og vore Formaal. Men ogsaa af en anden Grund vilde det være nødvendigt.

De Partier, som, før os, men dog i den senere Tid, er optraadt paa den politiske Skueplads, har igrunden, hvad enten de kaldte sig Republikanere, Konstitutionelle eller Absolutister, kun været Afdelinger af et og samme *Hovedparti: den formuende Klasse*. De har tidt raset imod hverandre og vil vel ogsaa foreløbigt blive ved dermed, men deres Strid maa betragtes som *indbyrdes*, som en Slags Borgerkrig, og deres Tvistigheder har kun drejet sig om rent ydre Ting, nemlig *Regeringsmaaden*. Vaabenskjoldet, Altret og Pengeposen, med andre Ord: Adelen, Gejstligheden og Storborgerne, har ikke kunnet blive rigtigt enige om *Formen*, hvorunder de skulde beherske den fjerde Stand, men Et var de enige om, nemlig at den skulde beherskes af dem. *Nu rejser den*

uformuende Klasse sig; den lader haant om Republik, konstitutionelt Monarki og Despoti, saaledes som disse tre Ord hidtil er blevet forstaaet; den kan lige godt eller lige daarligt bruge dem allesammen. Dens første og vigtigste Formaal er et helt andet; den maa afkaste det Aag, som er lagt paa den, den maa kæmpe en Kamp mod i den hele højere Samfundsklasse. Det bliver en Krig paa Liv og Død mellem den Rige og den Fattige, mellem den Fornemme og den Simple, mellem Kapitalisten og Arbejderen, mellem Godsejeren og Husmanden, mellem Manden *med* Rettigheder *uden Pligter* og Manden *med* Pligter *uden* Rettigheder!

Og hermed er ogsaa vort endelige Formaal givet. Vi fordrer ingen Deling, vi fordrer ikke fuldstændig *Ligestillelse* af alle Mennesker; men vi fordrer *lige Adgang* til Erhverv for Alle, vi fordrer en *virkelig Lighed for Lovene*, vi erklærer, at ethvert Menneske skylder sin Samtid og det Samfund, hvori han lever, Alt, hvad han kan udrette, vi erklærer Religionen for en Sag, der vedkommer hvert Menneske *privat*, men ikke Staten; vi erklærer ethvert Menneske berettiget til, naar han *har* arbejdet, men ikke længere *kan* det, da at blive forsørget af Staten, ikke som et Almisselem, men som en fri Borger, der har *Ret* til at forlange det; vi erklærer endelig Krig for en Galskab og Nationalhad for en Dumhed!

Vore tilhængere kender som sagt vore Meninger om, hvorledes *det endelige Resultat* af den fjerde Stands Bestræbelser bør se ud. Men Historien gør aldrig Spring i sin Udvikling; der er stedse Overgange fra en Samfundsorden til en anden, selv om saadanne end hyppigt bliver betegnet ved blodige Katastrofer af større eller mindre Udstrækning. Naar vi derfor har opstillet os som Sagens Forkæmpere her i Landet, saa maa vi ogsaa være paa det Rene med, at vi ikke *straks* kan opnaa *Alt*, at der ligesaagodt maa være et *foreløbigt, mindre* Maal, som et *endeligt og større*. Vi har derfor anset det for vor Pligt ogsaa at angive det *nærmere* Formaal saa tydeligt som muligt, idet vi dog samtidigt erklærer, at det kun er rent praktiske Hensyn i Forbindelse med et levende Ønske om, at Danmark ikke maa, blive Skuepladsen for saa blodige Omvæltninger, som de, der er foregaaet andre Steder, der gør, at vi indskrænker vore Fordringer til det mindst mulige for Øjeblikket, med det Forbehold stadigt at holde den rene socialistiske Samfundsorden for Øje.

Som saadanne nærliggende Forandringer til det Bedre vil vi først og fremmest nævne en ny Ordning af *Undervisningen*, Den bør efter vor Mening være *fri og fælles*; de Børn, som har Forældre, der er ude af Stand til at forsørge dem, maa tillige underholdes paa Statens Bekostning. *Kirken* adskilles fra Staten, d. e. Præsterne . lønnes og vælges af Menighederne og den teologiske Eksamen forandres til en simpel Prøve i Kendskab til Biblen. *Rettergangen*, saavel den civile som den kriminelle, gøres simple; der oprettes

særegne Domstole for Sager mellem Arbejdere og Arbejdsgivere; enhver uskyldig Anklaget eller Arresteret tilstaas der Erstatning. Der gives Love til Forebyggelse af Børnearbejde og Indskrænkning af Kvindernes Arbejde i *Fabrikerne*; der indsættes Fabrikinspektører til at vaage over deres Udførelse og indgive Beretninger over Fabrikvæsenets Tilstand i det Hele taget. *Fideikommiss* og *Lehn* overgaar til fri Ejendom under saadanne Bestemmelser, som kan befordre Udviklingen af en bedre stillet Husmandsklasse. *Klostre* og *Legater* anvendes til Formaal, som maa anses for tidssvarende og almennyttige. Al *indirekte Beskatning* søges efterhaanden ophævet. Oprettelsen af *Produktionsforeninger* saavel i By som paa Land understøttes, og alt Statsarbejde overlades saa vidt muligt direkte til Arbejderne. Statens Politik udadtil bliver en udpræget *Fredspolitik*, og den militære Tjenestetid indskrænkes.

Vi tvivler ikke om, at vore Modstandere finder disse Fordringer - hvortil der med Lethed kunde føjes flere -, uforskammede og ublu. Men vi fremsætter dem heller ikke, for at de skal synes godt om dem; vi fremsætter dem, fordi de er de nødvendige Overgangsled til en hel ny Samfundsorden, og vi opfordrer alle Venner af Frihed og Lighed til at slutte sig til os for at sætte dem igennem. Vi er overbeviste om paa den ene Side, at det lader sig gøre, saasnart blot alle Arbejdere slutter sig til os, og paa den anden Side, at disse Forbedringer er aldeles nødvendige, hvis ikke hele Arbejderbevægelsen her i Landet skal blive forbigaaende og frugtesløs. Vi skal af al Kraft kæmpe fremad, men vi stiller ogsaa til Gjengæld den Fordring til enhver Arbejder, som har lidt Sans for sin egen og sine Kammeraters ulykkelige Stilling, at han sætter sig ind i Sagerne og følger os paa vor vanskelige Vej, selv om den foreløbig skulde være klædt med Torne og Tidsler istedetfor med Roser!